

Margot STAŃCZYK-MINKIEWICZ

Uniwersytet Gdański

ORCID: 0000-0001-7994-8336

KONFLIKT W SUDANIE I JEGO REGIONALNE IMPLIKACJE PO 2023 ROKU

THE CONFLICT IN SUDAN AND ITS REGIONAL IMPLICATIONS AFTER 2023

Abstract

The armed conflict in Sudan, which has been ongoing since April 2023, is one of the most destructive and complex crises in contemporary Africa. The aim of this article is to present the specifics of this conflict, which has been ongoing for two years (2023-2025) and, although it is taking place within the country, has regional and supra-regional implications. The author argues that in order to understand the problem accurately, it is necessary to analyze it as a civil war taking place in conditions of erosion of statehood, with particular emphasis on the struggle for control over territory and resources. The text uses a qualitative case study method based on the analysis of international organization documents, data published in the literature on the subject, and the use of triangulation of sources and elements of process tracing. The results of the analysis indicate that the war in Sudan has the characteristics of a complex, networked conflict in which spatial determinants and the humanitarian crisis play a key role, significantly affecting the dynamics of security in the region.

Keywords: Sudan, geopolitics, conflict, civil war, new war, war economy, Darfur, Red Sea, regional security.

Wprowadzenie

Konflikt zbrojny, który wybuchł 15 kwietnia 2023 r. w Sudanie pomiędzy Siłami Zbrojnymi Sudanu (*Sudanese Armed Forces – SAF*) a paramilitarnymi *Rapid Support Forces* (RSF) należy do najbardziej destrukcyjnych i złożonych wojen wewnętrznych współczesnej Afryki. W krótkim czasie eskalował on do postaci konfliktu o wysokiej intensywności, obejmującego znaczną część terytorium państwa, prowadząc tym samym do załamania struktur administracyjnych, masowych przesiedleń ludności oraz jednej z najpoważniejszych katastrof humanitarnych na świecie. Skala i dynamika przemocy, a także

jej długofalowe konsekwencje, sytuują Sudan w centrum współczesnych debat nad bezpieczeństwem regionalnym Afryki Północno-Wschodniej oraz basenu Morza Czerwonego.

Dotychczasowe analizy konfliktu sudańskiego, publikowane zarówno w literaturze eksperckiej jak i w raportach instytucji międzynarodowych, koncentrują się zazwyczaj na jego wymiarze humanitarnym, kwestiach łamania praw człowieka bądź na rywalizacji personalno-instytucjonalnej pomiędzy elitami wojskowymi. Ujęcia te, choć poznawczo bardzo istotne, często traktują konflikt jako klasyczną wojnę domową, wynikającą z nieudanej transformacji politycznej po obaleniu w 2019 r. reżimu Omara al-Baszira. W rezultacie, nowy charakter wojny, rozumiany jako walka o kontrolę nad przestrzenią, zasobami oraz strukturami władzy, której skutki wykraczają daleko poza granice Sudanu, analizowany jest niedostatecznie wnikliwie a nierzadko wręcz powierzchownie.

Celem niniejszego artykułu jest wykazanie, że trwający od 2023 r. konflikt w Sudanie nie może być rzetelnie wyjaśniony, jeśli jego specyfika rozpatrywana będzie jedynie w kategoriach wojny domowej czy kryzysu humanitarnego. Dopiero przeanalizowanie go z perspektywy współczesnej wojny o charakterze wewnętrznym, ale generującej skutki regionalne i systemowe, daje szansę na obiektywną diagnozę sytuacji. W takim ujęciu wojna sudańska stanowi przykład konfliktu, w którym świadomie wykorzystywana przemoc zorganizowana służy kontroli kluczowych punktów infrastruktury komunikacyjnej (min.: miast, korytarzy logistycznych, przejść granicznych), a gospodarka wojenna oraz masowe przemieszczenia ludności stają się integralnymi elementami politycznej rywalizacji.

Z perspektywy geopolitycznej, Sudan zajmuje pozycję państwa tranzytowego, łączącego Afrykę Północną z Rogiem Afryki. Graniczy z regionami o wysokiej dysfunkcyjności politycznej i bezpieczeństwa, a jego stabilność ma bezpośredni wpływ na funkcjonowanie szlaków komunikacyjnych prowadzących przez Morze Czerwone. Destabilizacja tego państwa przekłada się zatem nie tylko na kryzys wewnętrzny, lecz także na presję migracyjną, proliferację uzbrojenia oraz ryzyko rozszerzania się niestabilności na państwa sąsiednie. W tym sensie konflikt sudański wpisuje się w szersze zjawisko wojen wewnętrznych, generujących zagrożenia zewnętrzne, charakterystycznych dla współczesnego systemu międzynarodowego.

W opracowaniu autorka podejmuje próbę rozwiązania problemu badawczego, koncentrującego się na pytaniu: *jakie mechanizmy*

podtrzymują trwałość konflikt w Sudanie po 2023 r. uwzględniając to jak wysokie koszty społeczne, humanitarne i ekonomiczne on generuje? Podkreśla ona, że odpowiedź na to pytanie wymaga odejścia od analizy wyłącznie instytucjonalnej i uwzględnienia terytorialnego oraz ekonomicznego wymiaru przemocy. Punktem wyjścia w badaniach była teza mówiąca, zgodnie z którą konflikt w Sudanie jest podtrzymywany przez współdziałanie trzech zasadniczych czynników:

- 1) **fragmentacji aparatu przymusu**, która uniemożliwia odzyskanie monopolu państwa na stosowanie przemocy;
- 2) **funkcjonowania gospodarki wojennej**, zapewniającej elitom zbrojnym trwałe źródła dochodu i władzy;
- 3) **kontrolowanie terytorium** – infrastruktury komunikacyjnej (korytarzy humanitarnych, szlaków tranzytowych etc.).

Analiza geopolityczna konfliktu w Sudanie – ujęcie teoretyczne

Analiza, trwającego od 2023 r. konfliktu zbrojnego w Sudanie, wymaga przyjęcia ram teoretycznych wykraczających poza klasyczne ujęcia wojny domowej i konfliktów wewnętrznych. Te tradycyjne podejścia, koncentrujące się na rywalizacji elit politycznych, słabości instytucjonalnej państwa czy czynnikach etnicznych, okazują się niewystarczające dla wyjaśnienia zarówno dynamiki przemocy jak i jej trwałości oraz regionalnych implikacji. W niniejszym artykule konflikt sudański analizowany jest w perspektywie współczesnej geopolityki, rozumianej jako badanie relacji pomiędzy terytorium, władzą i przemocą w warunkach erozji klasycznych form państwowości (Kozub-Karkut, 2020).

Podstawowym punktem odniesienia jest zatem nurt geopolityki krytycznej, który odrzuca deterministyczne rozumienie terytorium, na rzecz analizy procesów politycznych i społecznych, w ramach których obszar ten jest konstruowany, kontrolowany i instrumentalizowany. W tym ujęciu geopolityka nie jest wyłącznie domeną rywalizacji państw na arenie międzynarodowej, lecz obejmuje także konflikty wewnętrzne, o ile generują one trwałe skutki terytorialne, wpływające na układ sił regionalnych. Konflikt w Sudanie spełnia to kryterium, ponieważ jego konsekwencje generują destabilizację obszarów przygranicznych, presję migracyjną oraz zagrożenie dla bezpieczeństwa kluczowych szlaków komunikacyjnych w regionie (Zięba, 2018).

Ponadto, istotnym elementem ram teoretycznych jest koncepcja geopolityki węzłów i korytarzy, która zakłada, że we współczesnych konfliktach zbrojnych kluczowe znaczenie ma kontrola

nad wybranymi punktami i połączeniami przestrzennymi, a nie nad całym terytorium państwa. W przeciwieństwie do klasycznych wojen między państwami, w których fronty miały charakter liniowy, konflikty XXI wieku cechują się fragmentacją obszaru i selektywną koncentracją przemocy. W przypadku Sudanu oznacza to rywalizację o miasta pełniące funkcje administracyjne, logistyczne i symboliczne, o korytarze transportowe umożliwiające przepływ towarów i uzbrojenia oraz o przejścia graniczne stanowiące bramy do regionalnych sieci handlu i migracji¹.

Truizmem jest stwierdzenie, że Chartum nie jest jedynie stolicą państwa, lecz kluczowym węzłem strategicznym, którego kontrola oznacza dostęp do instytucji państwowych, infrastruktury krytycznej oraz zasobów finansowych. Podobnie region Darfuru nie może być analizowany wyłącznie jako peryferyjny obszar konfliktu etnicznego. Tak jak w wielu innych konfliktach, jest on obszarem, na terenie którego krzyżują się interesy militarne z ekonomicznymi. Oczywistym jest zatem, że kontrola nad nim umożliwia dostęp do lokalnych zasobów, sieci przemysłowych oraz mobilizacji ludności, co czyni ten region strategicznym elementem geopolityki konfliktu sudańskiego.²

Równie istotnym aspektem w eksploracji tego konfliktu jest jego ekonomia polityczna, która pozwala wyjaśnić trwałość wojny mimo jej destrukcyjnych skutków społecznych. Z perspektywy tego podejścia, konflikt zbrojny nie jest wyłącznie rezultatem chaosu lub załamania instytucjonalnego, lecz może funkcjonować jako względnie stabilny system regulacji dostępu do zasobów i władzy. Przemoc staje się wówczas narzędziem zarządzania gospodarką wojenną, obejmującą handel surowcami, grabież, nieformalne opodatkowanie ludności oraz kontrolę nad szlakami tranzytowymi (Weldon, 2026).

W przypadku Sudanu gospodarka wojenna pełni funkcję kluczowego mechanizmu podtrzymującego konflikt. Rywalizujące ośrodki władzy nie tylko finansują swoje działania zbrojne poprzez nieformalne źródła dochodu, lecz także budują sieci zależności ekonomicznych, które wzmacniają ich pozycję polityczną. W takim ujęciu

¹ Geopolityka węzłów i korytarzy transportowych to współczesny paradygmat strategii międzynarodowej, w którym kontrola nad kluczowymi szlakami handlowymi, portami, rurociągami oraz punktami przesiadkowymi (hubami) decyduje o potędze państw, ich wpływach politycznych oraz bezpieczeństwie ekonomicznym.

² https://acleddata.com/report/two-years-war-sudan-how-saf-gaining-upper-hand?utm_source=chatgpt.com, (dostęp: 11.01.2026)

zakończenie wojny bez zasadniczej zmiany struktur ekonomicznych oznaczałoby utratę kontroli nad zasobami i sieciami władzy, co znacząco obniża motywację do zawarcia trwałego porozumienia pokojowego (Weldon, 2026).

Kolejnym, ważkim aspektem badań jest analiza przemocy zorganizowanej, która stanowi narzędzia władzy. We współczesnych konfliktach wewnętrznych przemoc nie jest stosowana wyłącznie w celu militarnego pokonania przeciwnika, lecz służy kształtowaniu przestrzeni społecznej i demograficznej. Przymusowe przesiedlenia, oblężenia miast, niszczenie infrastruktury cywilnej oraz ograniczanie dostępu do żywności i opieki zdrowotnej pełnią funkcję instrumentów kontroli nad ludnością i terytorium. Z tej perspektywy kryzys humanitarny nie jest jedynie skutkiem wojny, lecz integralnym elementem jej logiki³.

Metodyka badań

Przyjęta w niniejszym artykule metodyka została dobrana w sposób umożliwiający uchwycenie złożoności badanego zjawiska, które nie poddaje się prostym ujęciom ilościowym ani jednowymiarowym interpretacjom. Konflikt sudański analizowany jest jako proces dynamiczny, osadzony w określonym kontekście przestrzennym, politycznym i ekonomicznym, co uzasadnia zastosowanie metod jakościowych oraz podejścia interpretacyjnego (Potulski, 2013). Wybór takiej perspektywy wpisuje się w szerszą tradycję badań geopolitycznych, które – zgodnie z założeniami geopolityki krytycznej – koncentrują się na relacjach między terytorium a władzą, a nie wyłącznie na zmiennych ilościowych czy statystycznych korelacjach (Ó Tuathail, 1996).

Badanie ma charakter jakościowego studium przypadku (*qualitative case study*), rozumianego zgodnie z klasycznymi ujęciami Roberta K. Yina jako empiryczne badanie współczesnego zjawiska w jego realnym kontekście (Yin, 2014). Z perspektywy Johna Gerringa studium przypadku pozwala na pogłębioną analizę pojedynczego przypadku w celu identyfikacji mechanizmów przyczynowych oraz generowania wniosków (Gerring, 2007). Konflikt w Sudanie spełnia kryteria przypadku krytycznego (*critical case*) w rozumieniu Flyvbjerga, ponieważ umożliwia weryfikowanie hipotez dotyczących współczesnych konfliktów w warunkach fragmentacji państwowości (Flyvbjerg, 2006).

³ UNICEF Report 2025, Humanitarian Action for Children – Sudan 2025, <https://www.unicef.org> (dostęp: 2.02.2026).

Wybór tej strategii badawczej wynika z przekonania autorki, że konflikt w Sudanie stanowi przypadek reprezentatywny dla szerszych procesów zachodzących we współczesnym systemie międzynarodowym, w którym wojny wewnętrzne nabierają charakteru ponadpaństwowych. Studium przypadku pozwala nie tylko na opis zdarzeń, lecz przede wszystkim na identyfikację strukturalnych mechanizmów generujących i podtrzymujących przemoc (George, Bennett, 2005).

Podstawową metodą badawczą zastosowaną w artykule jest jakościowa analiza treści dokumentów i materiałów źródłowych. Metoda ta, rozwijana m.in. przez Philippa Mayringa oraz Klauza Krippendorffa, umożliwia systematyczne i kontrolowane interpretowanie przekazów tekstowych (Mayring, 2000; Krippendorff, 2013). Weryfikacji poddane zostały raporty organizacji międzynarodowych, dokumenty instytucjonalne, analizy *think tanków* oraz publikacje naukowe. Autorka ma świadomość, że w warunkach konfliktu zbrojnego, gdzie dostęp do informacji jest ograniczony, a dane często obciążone są błędem lub selektywnością, analiza źródeł różnego pochodzenia stanowi kluczowy element rzetelności badawczej.

Analiza problemu ma charakter jakościowego studium przypadku (*qualitative case study*), co pozwala na pogłębioną eksplorację złożonego konfliktu o wysokim znaczeniu geopolitycznym (Gerring, 2007). Wybór tej strategii badawczej wynika z przekonania, że konflikt w Sudanie stanowi przypadek krytyczny (*critical case*), umożliwiający opis zdarzeń, a przede wszystkim na identyfikację mechanizmów przyczynowych podtrzymujących przemoc (Ó Tuathail, 1996).

Ponadto, wsparciem w badaniu tematyki artykułu jest metoda analizy procesu (*process tracing*), umożliwiająca rekonstrukcję sekwencji zdarzeń prowadzących do eskalacji konfliktu oraz identyfikację punktów krytycznych w jego rozwoju. Metoda ta pozwoliła na prześledzenie, w jaki sposób załamanie transformacji politycznej po 2019 r., utrwalenie dualizmu aparatu przymusu oraz rywalizacja o kontrolę nad zasobami doprowadziły do wybuchu pełnoskalowych działań zbrojnych w 2023 r. Analiza procesu umożliwia także uchwycenie sprzężeń zwrotnych pomiędzy przemocą, gospodarką wojenną a kryzysem humanitarnym. W opinii autorki, tak realizowana metodologia jest spójna z celem badawczym artykułu oraz z postawioną hipotezą. Co ważne, umożliwia eksplorację konfliktu w Sudanie nie jako zbioru oderwanych wydarzeń, lecz jako procesu o określonej logice i wewnętrznej racjonalności (Dodds, 2019).

Geneza konfliktu i kryzys państwowości Sudanu

Geneza konfliktu zbrojnego, który wybuchł w Sudanie w kwietniu 2023 r., ma charakter głęboko strukturalny i nie może być sprowadzona wyłącznie do bezpośredniego sporu pomiędzy rywalizującymi dowództwami wojskowymi. Eskalacja przemocy była konsekwencją długotrwałego kryzysu państwowości, którego źródła sięgają zarówno okresu autorytarnych rządów Omara al-Baszira, jak i nieudanej próby transformacji politycznej po jego obaleniu, w 2019 r. Upadek reżimu nie doprowadził do zasadniczej przebudowy relacji władzy ani do demontażu systemu opartego na militaryzacji polityki i instrumentalnym wykorzystywaniu aparatu przymusu. Przeciwnie, proces ten zaowocował jedynie rekonfiguracją istniejących struktur siły, które zachowały autonomię wobec instytucji cywilnych (Balcerowicz, i inni, 2024).

Państwowość Sudanu już przed 2019r. charakteryzowała się wysokim stopniem fragmentacji oraz słabością instytucjonalną. Dowodem na to są choćby dane z 2018 z raportu *Fragile States Index* według którego, na 178 analizowanych państw pod względem szeroko rozumianej skali dysfunkcyjności kraju, Sudan plasował się na 7 od końca pozycji, osiągając 108.7 pkt, gdzie najsłabsze państwo świata, czyli Sudan Południowy miało tych punktów 113.4⁴. Z kolei według Human Development Index, z tego samego roku, na 189 analizowanych państw, Sudan lokował się na niechlubnej 167 pozycji (HDI 0,502)⁵. Według Global Peace Index osiągał 10 pozycję od końca ze 153 lokatą na 163 badane kraje⁶. Global Hunger Index natomiast zdefiniował kraj jako 112 na 119 uwzględnionych państw⁷.

Można zatem przyjąć, że reżim al-Baszira opierał swoją stabilność na strategii celowego osłabiania instytucji państwowych i równoważenia wpływów konkurencyjnych ośrodków siły, ponieważ takie działanie miało zapewnić przywódcy stabilność posiadania i sprawowania władzy. W tym celu władze centralne tolerowały, a niekiedy aktywnie wspierały rozwój paramilitarnych struktur bezpieczeństwa, które miały pełnić funkcję przeciwwagi wobec regularnych sił zbrojnych. Tego rodzaju

⁴ *Fragile States Index 2018*, <https://fragilestatesindex.org/2018/04/24/fragile-states-index-2018-annual-report/> (11.11.2025)

⁵ *Human Development Index 2018*, <https://countryeconomy.com/hdi/sudan>, (13.12.2025)

⁶ *Global Peace Index 2018*, <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2020/10/GPI2018-A2-poster-art-1.pdf>, (21.12.2025)

⁷ *Global Hunger Index 2018*, https://cesvi.eu/wp-content/uploads/2018/10/GHI_2018_Synopsis_ENG.pdf, (21.12.2025)

logika rządu sprzyjała utrwaleniu systemu, w którym lojalność wobec przywództwa była ważniejsza niż podporządkowanie formalnym ramom instytucjonalnym, a przemoc stawała się narzędziem zarządzania peryferiami państwa (Stańczyk-Minkiewicz, 2015).

Po obaleniu al-Baszira oczekiwano, że proces transformacji politycznej doprowadzi do odbudowy cywilnej kontroli nad aparatem przymusu oraz do reintegracji struktur bezpieczeństwa w ramach jednolitego państwa. Oczekiwania te okazały się jednak złudne. Kluczowym problemem okresu przejściowego była niezdolność elit politycznych do przełamania dominacji aktorów wojskowych oraz brak realnych mechanizmów podporządkowania im struktur paramilitarnych. Siły Zbrojne Sudanu oraz Rapid Support Forces funkcjonowały jako odrębne i konkurencyjne ośrodki władzy, dysponujące własnymi strukturami dowodzenia, zapleczem ekonomicznym oraz sieciami lojalności wykraczającymi poza formalne ramy państwa.⁸

Taki dualizm aparatu przymusu stał się jednym z kluczowych czynników destabilizujących państwo w okresie po 2019 r. Brak jednoznacznej hierarchii i rywalizacja pomiędzy SAF a RSF prowadziły do systematycznego osłabiania instytucji cywilnych oraz podważania monopolu państwa na stosowanie przemocy, tak charakterystycznego dla państw dysfunkcyjnych. W praktyce oznaczało to istnienie równoległych struktur władzy, które konkurowały o wpływy polityczne, kontrolę nad zasobami oraz lojalność lokalnych społeczności. Konflikt z 2023 r. był zatem nie tyle nagłym załamaniem porządku politycznego, ile logiczną konsekwencją utrzymywania się tej strukturalnej sprzeczności w obrębie państwa (Stańczyk-Minkiewicz, 2017b).

Z perspektywy bezpieczeństwa, kryzys państwowości w omawianym kraju oznaczał stopniową utratę zdolności do efektywnej kontroli terytorium i zasobów. Państwo przestało pełnić funkcję integrującą przestrzeń polityczną, stając się areną rywalizacji aktorów zbrojnych, dla których przemoc stanowiła podstawowe narzędzie sprawowania władzy. W takich warunkach terytorium państwowe nie było postrzegane jako spójna całość, lecz jako zbiór poszczególnych stref wpływów, których kontrola umożliwiała dostęp do zasobów finansowych, infrastruktury oraz szlaków komunikacyjnych.

Istotnym elementem genezy konfliktu była również nierozwiązana kwestia peryferii państwa, w szczególności regionów takich jak Darfur, Kordofan czy Nil Błękitny. Już przed 2023 r. obszary te

⁸ <https://www.atlanticcouncil.org> (dostęp: 5.02.2026).

charakteryzowały się ograniczoną obecnością instytucji państwowych oraz wysokim stopniem militaryzacji życia społecznego. Długotrwałe zaniedbania rozwojowe i polityczne sprzyjały utrwaleniu lokalnych struktur przemocy, które w warunkach osłabienia władzy centralnej zyskały większą autonomię. Konflikt ogólnokrajowy stał się zatem katalizatorem procesów dezintegracyjnych, które wcześniej funkcjonowały w sposób niewidoczny⁹.

Wybuch walk w kwietniu 2023 r. ujawnił skalę erozji państwowości kraju. Instytucje publiczne uległy paraliżowi, a zdolność państwa do świadczenia podstawowych usług została drastycznie ograniczona. Rywalizujące ośrodki władzy wojskowej zaczęły przejmować funkcje administracyjne w kontrolowanych przez siebie obszarach, co dodatkowo pogłębiło fragmentację przestrzeni politycznej. Przemoc zorganizowana przestała być narzędziem wyjątkowym, a stała się podstawowym mechanizmem regulującym relacje społeczne i polityczne. Taka degradacja państwa nie budzi zaskoczenia, ponieważ opisywany konflikt nie jest anomalią ani wynikiem wyłącznie bieżących sporów elit, lecz logicznym rezultatem strukturalnych słabości państwa, które przez dekady funkcjonowało w oparciu o przemoc, nepotyzm, fragmentację i instrumentalne zarządzanie terytorium (Ali, 2024).

Dynamika konfliktu

Z perspektywy geopolitycznej, jedną z kluczowych cech konfliktu w Sudanie po 2023 r. jest jego wyraźna urbanizacja oraz postępująca fragmentacja terytorialna. Opisywana wojna nie przyjęła formy klasycznego konfliktu frontowego z wyraźnie zarysowanymi liniami starcia, lecz rozwinęła się jako sieć lokalnych i regionalnych ognisk przemocy, skoncentrowanych wokół miast, szlaków komunikacyjnych oraz obszarów o znaczeniu gospodarczym i symbolicznym. Teren ten stał się zarówno areną działań zbrojnych jak i jednym z głównych przedmiotów rywalizacji pomiędzy stronami.¹⁰

Centralnym elementem rozwoju tej dynamiki jest Chartum, który jako stolica państwa oraz główny ośrodek administracyjny i gospodarczy Sudanu stał się pierwszoplanowym polem walk. Intensywne starcia w obszarze metropolitalnym doprowadziły do masowych zniszczeń infrastruktury krytycznej, w tym sieci energetycznych, wodociągowych,

⁹ <https://www.hrw.org/news/2024/05/09/sudan-ethnic-cleansing-west-darfur> (26.01.2026).

¹⁰ https://www.iiss.org/publications/strategic-comments/2025/01/the-sudan-armed-forces-attempt-to-consolidate-gains/?utm_source=chatgpt.com, 19.02.2026

szpitali oraz instytucji publicznych. Urbanizacja konfliktu w Chartumie miała bezpośrednie konsekwencje dla funkcjonowania państwa, prowadząc do paraliżu aparatu administracyjnego i utraty zdolności do świadczenia podstawowych usług publicznych jego mieszkańcom.

Wojna w stolicy miała również istotny wymiar symboliczny. Kontrola nad Chartumem oznaczała nie tylko dostęp do zasobów instytucjonalnych, lecz także dominację narracyjną i legitymizacyjną. Obszary miejskie stały się elementem walki o władzę polityczną, a ich niszczenie wpisywało się w logikę osłabiania zdolności przeciwnika do odtwarzania struktur państwowych. Skutkiem tych działań była trwała degradacja infrastruktury publicznej oraz masowe migracje wewnętrzne, co w dłuższej perspektywie utrudnia proces odbudowy i reintegracji państwa.

Równolegle do urbanizacji konfliktu, w Chartumie obserwowana jest intensyfikacja przemocy w regionach peryferyjnych, w szczególności w Darfurze. Region ten przekształcił się w obszar przemocy etnicznej i paramilitarnej, gdzie kontrola nad terytorium oznacza bezpośredni dostęp do zasobów naturalnych, szlaków przemytniczych oraz lokalnych struktur władzy. Darfur, już wcześniej dotknięty długotrwałymi konfliktami, stał się jednym z kluczowych zapleczy gospodarki wojennej, umożliwiając finansowanie działań zbrojnych oraz mobilizację zasobów ludzkich (patrz przypis 8).

Przemoc w Darfurze ma charakter selektywny i precyzyjnie ukierunkowany. Oblężenia miast, ataki na obozy dla przesiedleńców oraz niszczenie infrastruktury cywilnej wpisują się w strategię kontroli przestrzeni poprzez deprywację i przymusowe przesiedlenia. Działania te prowadzą do trwałych zmian demograficznych i społecznych, przekształcając strukturę osadniczą i relacje władzy w regionie. Terytorium Darfuru staje się w ten sposób narzędziem długofalowej dominacji, a nie jedynie areną doraźnych starć zbrojnych (Stańczyk-Minkiewicz, 2019). Kolejnymi, istotnymi elementami terytorialnej dynamiki konfliktu są szlaki komunikacyjne i przejścia graniczne. Kontrola nad nimi umożliwia przepływ uzbrojenia, towarów oraz ludzi, a tym samym wzmacnia pozycję aktorów zbrojnych w regionalnych sieciach gospodarki wojennej. Fragmentacja terytorium Sudanu sprzyja powstawaniu stref quasi-autonomicznych, w których władza państwowa zostaje zastąpiona przez lokalne struktury przemocy.

Nietrudno zatem dostrzec, że dynamika konfliktu w kraju wskazuje na przejście od wojny o terytorium, rozumianej jako spójna całość, do wojny o szlaki komunikacyjne. Przemoc stosowana w sposób

selektywny, ukierunkowana jest na te obszary, które mają największe znaczenie strategiczne i ekonomiczne. Taki model konfliktu sprzyja jego przedłużaniu, ponieważ nie wymaga pełnej kontroli nad państwem, lecz jedynie nad kluczowymi punktami umożliwiającymi reprodukcję władzy i zasobów. Realizowana w ten sposób dynamika konfliktu sudańskiego w latach 2023–2025 ilustruje fundamentalną zmianę charakteru współczesnych wojen wewnętrznych. Urbanizacja przemocy, fragmentacja terytorium oraz instrumentalne wykorzystanie przestrzeni jako narzędzia kontroli społecznej i politycznej sprawiają, że konflikt ten z pewnością nie może być analizowany jedynie w kategoriach klasycznej wojny domowej (European Union..., 2025).

Gospodarka wojenna jako mechanizm trwania wojny

Jednym z kluczowych czynników wyjaśniających trwałość konfliktu zbrojnego w Sudanie jest funkcjonowanie rozbudowanej gospodarki wojennej, która przekształca przemoc zorganizowaną w względnie stabilny system zarządzania zasobami. Konflikt ten nie ogranicza się jedynie do rywalizacji militarnej pomiędzy aktorami zbrojnymi, lecz obejmuje szeroki wachlarz praktyk ekonomicznych, takich jak handel złotem, grabież mienia, nieformalne opodatkowanie ludności cywilnej oraz kontrola nad tranzytem towarów i ludzi. Mechanizmy te generują trwałe bodźce ekonomiczne sprzyjające przedłużaniu działań zbrojnych i utrudniające proces deeskalacji konfliktu.¹¹

Centralnym elementem tak realizowanej gospodarki wojennej w kraju jest eksploatacja zasobów naturalnych, w szczególności złota, które odgrywa istotną rolę w finansowaniu aktorów zbrojnych. Kontrola nad kopalniami oraz szlakami dystrybucji tego surowca umożliwia pozyskiwanie znacznych środków finansowych poza formalnym systemem państwowym. Złoto jako zasób łatwy do transportu i sprzedaży na rynkach międzynarodowych, stanowi kluczowy element ekonomicznej autonomii elit zbrojnych, ograniczając ich podatność na presję polityczną i sankcje międzynarodowe (Soliman, Baldo, 2025).

Równoległe do eksploatacji zasobów naturalnych istotną rolę odgrywa grabież mienia ludności cywilnej. Przemoc ekonomiczna przyjmuje formę konfiskaty nieruchomości, zajmowania terenów rolnych, wymuszania „opłat ochronnych” (nieformalnego opodatkowania ludności i działalności gospodarczej na obszarach

¹¹ <https://oec.world> (dostęp: 6.01.2026).

kontrolowanych przez rywalizujące siły zamiast stosowania formalnych mechanizmów fiskalnych państwa) oraz przejmowania towarów handlowych. Praktyki te nie mają charakteru incydentalnego, lecz są wbudowane w strategię funkcjonowania aktorów zbrojnych, dla których kontrola nad mieszkańcami i lokalną gospodarką stanowi źródło dochodów i narzędzie sprawowania władzy. Ludność cywilna zostaje w ten sposób włączona w system gospodarki wojennej jako przymusowe zaplecze ekonomiczne konfliktu (Stańczyk-Minkiewicz, 2015).

Równie znaczącym elementem ekonomii wojennej jest opisywana wcześniej kontrola nad szlakami tranzytowymi i korytarzami komunikacyjnymi, czyli przepływem towarów, paliw, broni oraz ludzi, którzy generują dla aktorów zbrojnych znaczne zyski, wzmacniając, jednocześnie ich pozycję w regionalnych sieciach nieformalnej gospodarki. Z perspektywy finansowej konfliktu, tak realizowana wojna w Sudanie jest racjonalna dla elit zbrojnych, ponieważ zapewnia im nie tylko środki materialne, lecz także legitymizację władzy w kontrolowanych obszarach. Gospodarka wojenna tworzy sieci zależności pomiędzy aktorami zbrojnymi a lokalnymi społecznościami, które – mimo ponoszonych kosztów – stają się w różnym stopniu zależne od struktury przemocy (Soliman, Baldo, 2025).

W tej sytuacji negocjacje pokojowe, które nie uwzględniają konieczności demontażu struktur gospodarki wojennej, mają ograniczone szanse powodzenia. Zawarcie trwałego porozumienia oznaczałoby dla elit zbrojnych utratę kontroli nad zasobami, szlakami handlowymi i źródłami dochodu, co czyni pokój rozwiązaniem nieatrakcyjnym z ich perspektywy. Wojna przestaje być środkiem do osiągnięcia celu politycznego, a staje się celem samym w sobie – stabilnym systemem zarządzania zasobami i władzą.¹²

Kryzys humanitarny

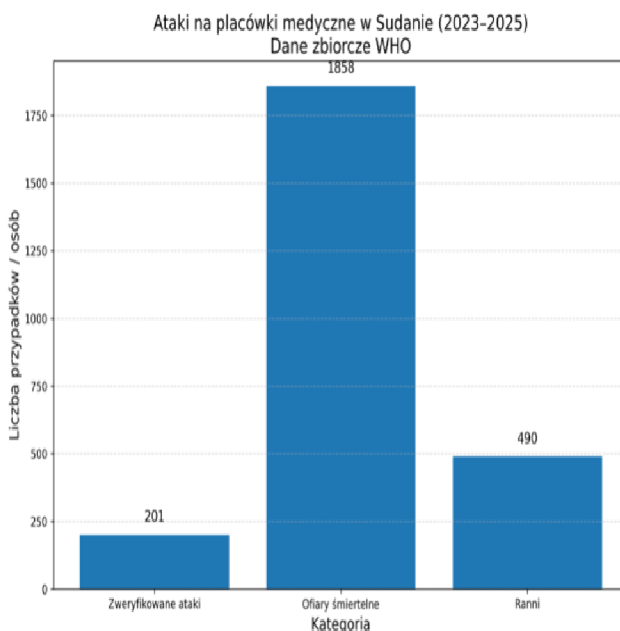
Jednym z najbardziej dramatycznych i jednocześnie strategicznie istotnych aspektów konfliktu zbrojnego w Sudanie jest eskalująca katastrofa humanitarna, obejmująca masowe przesiedlenia ludności, załamanie systemu ochrony zdrowia oraz bezprecedensowe zagrożenie bezpieczeństwa żywnościowego. Skala i trwałość kryzysu humanitarnego sprawiają, że nie może on być analizowany wyłącznie jako uboczny skutek działań zbrojnych. W opinii autorki, kryzys ten

¹² https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/34749b76-5d3d-4f71-bd06-e0a68df1121f?utm_source=chatgpt.com, (dostęp: 22.02.2025)

powinien być traktowany jako czynnik, który determinuje dynamikę konfliktu, jego regionalizację oraz zdolność państwa do odbudowy struktur władzy.

Do kluczowych elementów katastrofy humanitarnej zaliczyć należy systematyczne niszczenie infrastruktury ochrony zdrowia. Światowa Organizacja Zdrowia dokumentuje liczne ataki na szpitale, kliniki oraz personel medyczny, które doprowadziły do faktycznego paraliżu systemu opieki zdrowotnej w wielu regionach kraju (WHO, 2024). Ponadto, mają one znaczenie wykraczające poza ich bezpośredni wymiar humanitarny, ponieważ degradacja ochrony zdrowia osłabia odporność społeczną, zwiększa śmiertelność ludności cywilnej i ogranicza zdolność społeczeństwa do adaptacji w warunkach długotrwałego konfliktu. W efekcie przemoc wobec infrastruktury medycznej staje się narzędziem kontroli populacji oraz sposobem wymuszania migracji (Elbarisi, 2023).

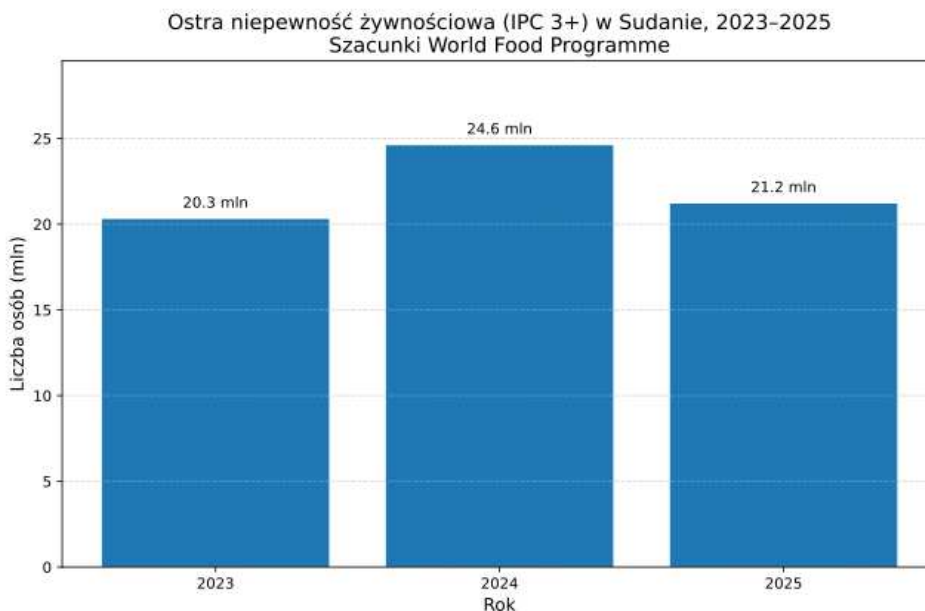
Ryc.1: Ataki na placówki medyczne w Sudanie w latach 2023-2025

Źródło: opracowanie własne wg World Health Organization 2025, <https://www.who.int/about/accountability/results/who-results-report-2024-2025> (dostęp:13.02.2026).

Równoległe z problemami systemu zdrowotnego, mieszkańcy Sudanu doświadczają gwałtownego pogorszenia sytuacji żywnościowej. Potwierdzeniem tego, jest wystąpienia w części Darfuru klęski głodu piątego stopnia¹³. Głód przestaje być w tym kontekście wyłącznie skutkiem wojny, a staje się elementem sprzężenia zwrotnego, które destabilizuje region i pogłębia konflikt. Ograniczenie dostępu do żywności sprzyja przemieszczaniu się ludności, osłabia struktury społeczne oraz zwiększa podatność na przemoc i rekrutację przez aktorów zbrojnych.¹⁴ Co równie ważne, głód i przymusowe przesiedlenia pełnią funkcję narzędzi przekształcania przestrzeni społecznej i demograficznej. Oblężenia miast, blokowanie dostaw pomocy humanitarnej oraz niszczenie środków produkcji rolnej prowadzą do trwałych zmian w rozmieszczeniu ludności. Przestrzeń dotknięta kryzysem humanitarnym ulega depopulacji lub przekształceniu w obszary zależne od zewnętrznej pomocy, co osłabia zdolność państwa do sprawowania suwerennej kontroli nad terytorium (Ciborek, 2024)

Ryc. 2: Klęska głodu w Sudanie w latach 2023-2025

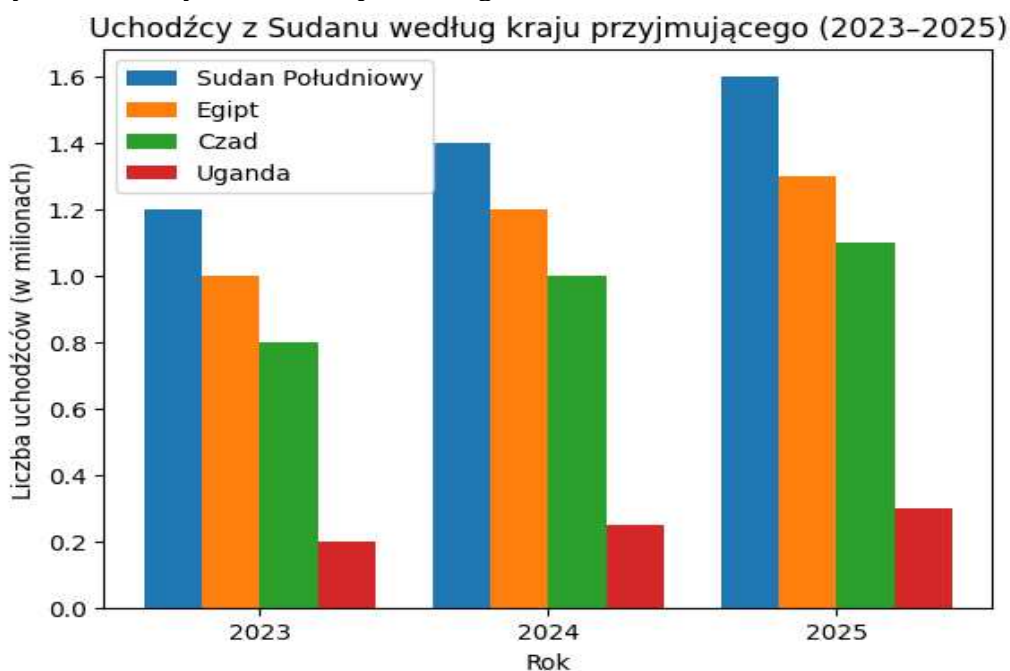
Źródło: opracowanie własne wg raportu World Food Programme 2025, <https://www.wfp.org/publications/global-report-food-crises-grfc>, (dostęp: 19.02.2026).

¹³ <https://www.ipcinfo.org/ipc-country-analysis/details-map/en/c/1159433/>

¹⁴ <https://www.wfp.org/stories/sudans-hunger-crisis-how-turn-tide-famine> (25.01.2026).

Masowe przesiedlenia wewnętrzne oraz migracje transgraniczne stanowią kolejny istotny wymiar kryzysu humanitarnego. Miliony Sudańczyków zostały zmuszone do opuszczenia swoich domów, a znaczna część z nich przekroczyła granice państwowe, szukając schronienia w krajach sąsiednich (Ugandzie, Egipcie, Czadzie, Sudanie Południowym etc.). Przesiedlenia transgraniczne sprzyjają regionalizacji konfliktu, przenosząc jego skutki poza granice Sudanu i zwiększając ryzyko niestabilności w szerszym otoczeniu regionalnym.¹⁵

Ryc. 3: Uchodźcy z Sudanu do państw regionu w latach 2023-2025

Źródło: opracowanie własne wg UNHCR report 2025, https://data.unhcr.org/en/situations/sudansituation?utm_source=chatgpt.com, (dostęp: 23.02.2025).

Kryzys humanitarny wpływa również na zdolność społeczności międzynarodowej do oddziaływania na przebieg konfliktu. Ograniczony dostęp do obszarów dotkniętych walkami, ataki na konwoje humanitarne oraz instrumentalizacja pomocy przez aktorów zbrojnych utrudniają skuteczne reagowanie na zaistniałe problemy. W efekcie

¹⁵ <https://www.unhcr.org/emergencies/sudan-emergency> (dostęp: 13.01.2026).

pomoc humanitarna, zamiast stabilizować sytuację, może niekiedy wzmacniać lokalne struktury przemocy, jeżeli staje się przedmiotem kontroli i dystrybucji przez rywalizujące ośrodki władzy.

Implikacje konfliktu w regionie

Truizmem jest stwierdzenie, że oprócz wewnętrznego wymiaru, opisywany konflikt zbrojny w Sudanie wywiera daleko idący wpływ na bezpieczeństwo regionalne Afryki Północno-Wschodniej oraz obszaru Morza Czerwonego. Uwzględniając fakt, że kraj ten stanowi jeden z istotnych punktów globalnych powiązań gospodarczych i komunikacyjnych, destabilizacja Sudanu, może generować szereg efektów rozlewania się konfliktu (*spillover effects*) (UNHCR 2025). Jednym z najbardziej bezpośrednich skutków regionalnych jest masowy napływ uchodźców do państw sąsiednich. Sudan stał się źródłem jednego z największych kryzysów uchodźczych na świecie, a przesiedlenia transgraniczne wywierają istotną presję polityczną, społeczną i ekonomiczną na kraje przyjmujące. Państwa te często dysponują ograniczonymi zdolnościami absorpcyjnymi, co zwiększa ryzyko napięć społecznych, destabilizacji wewnętrznej, konfliktów o zasoby, a także wpływa na relacje międzypaństwowe, zmuszając rządy regionu do rewizji polityk migracyjnych i bezpieczeństwa (Stańczyk-Minkiewicz, 2017a).

Równolegle do migracji ludności, obserwowany jest przerzut uzbrojenia i amunicji poza granice Sudanu. Fragmentacja terytorium oraz osłabienie kontroli granicznej sprzyjają nielegalnemu handlowi bronią, który wzmacnia aktorów zbrojnych w regionie i zwiększa ryzyko eskalacji przemocy w państwach sąsiednich. Konflikt sudański staje się w ten sposób elementem szerszej sieci regionalnych powiązań zbrojnych w całym regionie Rogu Afryki i Afryki Północno-Wschodniej, w której granice państwowe tracą swoją funkcję barier bezpieczeństwa. Istotnym wymiarem regionalnych konsekwencji konfliktu są również zakłócenia w handlu i komunikacji, szczególnie w kontekście bezpieczeństwa basenu Morza Czerwonego. Sudan, ze względu na swoje położenie geograficzne, odgrywa ważną rolę w układzie regionalnych szlaków transportowych łączących Afrykę, Bliski Wschód i Europę. Destabilizacja państwa zwiększa niepewność w jednym z kluczowych obszarów globalnego handlu morskiego, co ma znaczenie nie tylko regionalne, lecz również międzynarodowe (Kiros, 2024).

Regionalne reperkusje konfliktu są dodatkowo wzmacniane przez nieskuteczność mechanizmów dyplomacji wielostronnej.

Rozproszenie inicjatyw mediacyjnych oraz brak skoordynowanej strategii międzynarodowej wobec Sudanu obniżają koszty kontynuowania wojny dla zaangażowanych w niego stron. Rywalizujące ośrodki władzy mogą wykorzystywać konkurencyjne fora dyplomatyczne do legitymizowania swoich działań lub opóźniania realnych rozmów pokojowych. W efekcie dyplomacja przestaje pełnić funkcję narzędzia deeskalacji, a staje się elementem gry geopolitycznej. Z perspektywy teoretycznej taka sytuacja wpisuje się w szerszy problem erozji globalnych mechanizmów zarządzania bezpieczeństwem. Konflikt w Sudanie ujawnia ograniczoną zdolność społeczności międzynarodowej do skutecznego reagowania na długotrwałe wojny wewnętrzne o znaczeniu regionalnym. Brak jednolitego stanowiska aktorów międzynarodowych oraz słabość instytucji multilateralnych sprzyjają reprodukcji przemocy i utrwalaniu konfliktu jako trwałego elementu regionalnego krajobrazu bezpieczeństwa (International Crisis Group, 2025).

W rezultacie Sudan przestaje być postrzegany wyłącznie jako państwo pogrążone w wojnie domowej, a zaczyna funkcjonować jako regionalne epicentrum niestabilności, którego oddziaływanie wpływa na architekturę bezpieczeństwa tego obszaru, kształtuje relacje między państwami sąsiednimi oraz oddziałuje na interesy aktorów zewnętrznych. Z geopolitycznego punktu widzenia oznacza to, że stabilizacja Sudanu staje się warunkiem koniecznym dla bezpieczeństwa całej Afryki Północno-Wschodniej i basenu Morza Czerwonego (Nkweta-Salami, 2025).

Podsumowanie

Przeprowadzona analiza konfliktu zbrojnego w Sudanie od 2023 r. pozwala na sformułowanie wniosków wykraczających poza deskryptywny opis jednego z wielu współczesnych konfliktów wewnętrznych. Sudan jawi się bowiem jako modelowy przykład nowej wojny, w której przemoc zorganizowana pełni funkcję narzędzia kontroli przestrzeni, zasobów oraz sieci władzy w warunkach głębokiej erozji państwowości. Konflikt ten potwierdza tezę, że klasyczne kategorie analityczne, takie jak wojna domowa czy konflikt wewnętrzny, są niewystarczające do opisu dynamiki przemocy w XXI wieku.

Z perspektywy politycznej i bezpieczeństwa, wojna w Sudanie nie jest zdarzeniem jednorazowym ani przejściowym etapem prowadzącym do stabilizacji. Jest ona procesem strukturalnym, osadzonym w długotrwałym kryzysie państwowości, który został pogłębiony przez

nieudaną transformację polityczną po 2019 r. Analiza wykazała, że kluczową rolę w reprodukcji konfliktu odgrywa fragmentacja aparatu przymusu, funkcjonowanie gospodarki wojennej oraz instrumentalne wykorzystanie obszaru i kryzysu humanitarnego.

Istotne znaczenie ma także wniosek dotyczący ekonomicznej racjonalności przemocy. Gospodarka wojenna, obejmująca eksploatację zasobów, nieformalną fiskalizację oraz kontrolę przepływów, przekształca konflikt w trwały system zarządzania zasobami. Wojna przestaje być środkiem do osiągnięcia celu politycznego, a staje się celem samym w sobie, co tłumaczy ograniczoną skuteczność inicjatyw pokojowych, nieuwzględniających ekonomicznych podstaw władzy aktorów zbrojnych.

Analiza konfliktu w Sudanie unaocznia także regionalny i ponadregionalny charakter współczesnych wojen. Migracje, proliferacja uzbrojenia, destabilizacja obszarów przygranicznych oraz zagrożenia dla bezpieczeństwa basenu Morza Czerwonego wskazują, że granice państwowe nie stanowią skutecznej bariery dla rozprzestrzeniania się skutków przemocy.

Reasumując, w wymiarze teoretycznym artykuł potwierdza zasadność traktowania konfliktów takich jak wojna w Sudanie jako konfliktów sieciowych - złożonych, podważających tradycyjny podział na wojny wewnętrzne i międzynarodowe. Analiza tego konfliktu może pomóc zarówno w zrozumieniu dynamiki przemocy w Afryce Północno-Wschodniej, jak i dostarczyć narzędzi interpretacyjnych przydatnych w badaniach nad innymi konfliktami o tym charakterze. W tym sensie Sudan nie jest przypadkiem odosobnionym, lecz symptomem szerszych procesów kształtujących współczesny porządek międzynarodowy i wyzwań stojących przed regionalnym i globalnym systemem bezpieczeństwa.

Literatura

- Ali, H., 2024. *The War in Sudan: How Weapons and Networks Shattered a Power Struggle*, German Institute for Global and Area Studies, Hamburg.
- Balcerowicz, B., Lizak, W., Pińczak, L., Pronińska, K., 2024. *Konflikty zbrojne w 2023 roku: intensywność, dynamika i regionalne znaczenie*, Rocznik Strategiczny, t. 29 (23/24), s. 132–135.

- Borrelli, F., 2025. *Security diplomacy as a response to Horn of Africa's security complex*, European Journal of Geopolitics, 13, pp. 85-102.
- Ciborek, P., 2024. *Monitor Chiny w ONZ*, Uniwersytet Łódzki. Ośrodek Spraw Azjatyckich, Łódź.
- Dodds, K., 2019. *Geopolitics: A Very Short Introduction*, Oxford University Press, Oxford.
- Elbarsi, A.A.M.F. i in., 2023. *Defending the Right to Health during Sudan's Civil War*, The Lancet Global Health, vol. 11, issue 9.
- European Union Agency for Asylum, 2025, *Country of Origin Information Report: Sudan – Security Situation*, p.15-24.
- Ferrari, C., 2025. *Strategic resource competition in the U.S.-China rivalry: securing minerals in Africa*, European Journal of Geopolitics, 13, pp. 67-84.
- Flyvbjerg, B., 2006. *Five Misunderstandings About Case-Study Research*, Qualitative Inquiry, vol. 12, nr 2, s. 219–245.
- George, A.L., Bennett, A., 2005. *Case Studies and Theory Development in the Social Sciences*, MIT Press, Cambridge (MA).
- Gerring, J., 2007. *Case Study Research: Principles and Practices*, Cambridge University Press, Cambridge, s. 17–31.
- International Crisis Group, 2025. *Two Years On, Sudan's War Is Spreading*, Brussels.
- Kaldor, M., 1999. *New & Old Wars: Organized Violence in a Global Era*, Stanford University Press, Stanford, CA.
- Kiros, K., 2024. *The Ongoing War in Sudan and Its Implications for the Security and Stability of the Horn of Africa and Beyond*, Policy Center for the New South, Rabat, Morocco.
- Kozub-Karkut, M., 2020. *Metody badawcze w geopolityce*, w: A. Tyszkiewicz, P. Borowiec (red.), *Teorie i podejścia badawcze geopolityki*, Uniwersytet Jagielloński, Kraków.
- Krippendorff, K., 2013. *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*, Sage Publications, Thousand Oaks, CA.
- Lewandowski, P., 2021. *Geopolityczny wymiar badania konfliktów zbrojnych*, Fides, Ratio et Patria. Studia Toruńskie, nr 15, s. 11–13.
- Mayring, P., 2000. *Qualitative Content Analysis*, „Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research”, vol. 1, nr 2.
- Mosgan, L., 2025. *The monopoly of violence in fragile states – the problem or solution?*, European Journal of Geopolitics, 13, pp. 5-17.
- Muszyński, Ł., 2021. *Konflikt o niskiej intensywności jako instrument polityki zagranicznej państwa*, Przegląd Geopolityczny, 36, s. 70-79.

- Nkweta-Salami, C., 2025. *Sudan Humanitarian Needs and Response Plan 2025*, UN OCHA, New York.
- Ó Tuathail G., 1996. *Critical Geopolitics*, University of Minnesota Press, Minneapolis.
- Potulski, J., 2013. *Czym jest geopolityka? Spory wokół statusu badawczego geopolityki*, Prace Geograficzne, nr 242, s. 14.
- Sicard-Wiss, M., 2024. *On the African front of the Russian War of Aggression in Ukraine*, European Journal of Geopolitics, 12, pp. 68-84.
- Soliman, A., Baldo, S., 2025. *Gold and the War in Sudan*, Chatham House, London.
- Stańczyk-Minkiewicz, M., 2015. *Komunikowanie polityczne a dysfunkcyjność państw afrykańskich*, w: A. Żukowski (red.), *Komunikowanie w Afryce*, Olsztyn.
- Stańczyk-Minkiewicz, M., 2017a. *Migracje Afrykańczyków do Europy jako efekt niestabilności państw Afryki Subsaharyjskiej*, w: A. Adamczyk, A. Sakson, C. Trościak (red.), *Między tolerancją a niechęcią*, Poznań, s. 134–137.
- Stańczyk-Minkiewicz, M., 2017b. *The Problem of Terrorism in Fragile States of Africa*, European Journal of Transformation Studies, vol. 5, nr 1, s. 48–63.
- Stańczyk-Minkiewicz, M., Wilczyński, P.L., 2020. *Neokolonializm i neoimperializm w państwach Afryki Subsaharyjskiej*, Przegląd Geopolityczny, 33, s. 80-101.
- UNHCR, 2025. *Sudan Situation: Regional Refugee Response*, Geneva.
- UN OCHA, 2025. *Sudan Humanitarian Needs and Response Plan 2025*, New York.
- Weldon, D., 2026. *Ekonomia wojny. Od Wikingów do Putina*, Wydawnictwo WEI, Warszawa.
- WHO, 2024. *Attacks on Health Care in Sudan*, Geneva.
- Wilczyński, P.L., 2024. *Przyczyny wymierania grup etnicznych Europy, Azji i Afryki*, Przegląd Geopolityczny, 50, s. 111-130.
- Yin, R.K., 2014. *Case Study Research: Design and Methods*, Sage Publications, Thousand Oaks, Ca.
- Zięba, R., 2018. *Bezpieczeństwo w ujęciu różnych paradygmatów naukowych*, w: R. Skarzyński, E. Kuźelewska (red.), *Bezpieczeństwo. Dyscyplina nauki wobec funkcjonowania państwa*, Białystok.

Streszczenie

Konflikt zbrojny w Sudanie, trwający od kwietnia 2023 r., stanowi jeden z najbardziej destrukcyjnych i złożonych kryzysów współczesnej Afryki. Celem poniższego artykułu jest przedstawienie specyfiki tego konfliktu, na przestrzeni dwóch lat (2023-2025), który choć toczy się wewnątrz kraju generuje skutki regionalne i ponadregionalne. Autorka stawia tezę, że dla rzetelnego odbioru problemu, konieczne jest analizowanie go jako wojny domowej, toczącej się w warunkach erozji państwowości, ze szczególnym uwzględnieniem walki o kontrolę nad terytorium i zasobami. W tekście posłużono się metodą jakościowego studium przypadku, opartego na analizie dokumentów organizacji międzynarodowych, danych publikowanych w literaturze przedmiotu oraz z wykorzystaniem triangulacji źródeł i elementów *process tracing*. Wyniki przeprowadzonej analizy wskazują, że wojna w Sudanie ma cechy konfliktu złożonego - sieciowego, w którym kluczową rolę odgrywają determinanty przestrzenne i kryzys humanitarny, istotnie wpływające na dynamikę bezpieczeństwa w regionie.

Słowa kluczowe: Sudan, geopolityka, konflikt, wojna wewnętrzna, nowa wojna¹⁶, gospodarka wojenna, Darfur, Morze Czerwone, bezpieczeństwo regionalne.

¹⁶ Nowe wojny - to termin zaproponowany przez brytyjską politolożkę Mary Kaldor, której celem było scharakteryzowanie działań wojennych w okresie pozimnowojennym. Ta forma działań wojennych charakteryzuje się: przemocą między różnymi kombinacjami sieci państwowych i niepaństwowych oraz walką w imię polityki tożsamościowej, a nie ideologii (Kaldor, 1999, s. 11-12).